

Kronik: Systemernes kønstvang bør naturligvis udfordres

5. september 2012, Kristeligt Dagblad, Sektion 1, Side 11 (Debat), GITTE HASLEBO..., 1299 ord, Id: e3636ed5

kronik De Radikales forslag om kønsneutrale pas og cprnumre er en strålende idé, for det vil ikke alene medvirke til at beskytte et mindretal, men også give alle borgere en mere værdig plads i samfundet uanset krop og kønsidentitet. Hvorfor har vi dog denne tvangsinddeling i to køn, hvor mænd skal have ulige cprnumre og kvinder lige numre?

ONSDAG DEN 22. AUGUST kunne man i Kristeligt Dagblad læse, at Sofie Carsten Nielsen, ligestillingsordfører fra Radikale Venstre foreslår indførelsen af kønsneutrale pas og cprnumre.

Forslaget præsenteres som et oplæg til debat om, hvordan man bedst muligt hjælper gruppen af transseksuelle, som ikke kan indpasse sig i samfundets to kategorier: mænd eller kvinder.

Jeg synes, at forslaget er strålende.

Kønsneutrale pas og cprnumre vil ikke alene medvirke til at beskytte et mindretal, men også give alle borgere en mere værdig plads i samfundet uanset krop og kønsidentitet.

Traditionelle kategorier og kønsroller gennemsyrrer vores samfund, lovgivning og itssystemer - ofte på måder, der er dybt forældede og uhensigtsmæssige.

For mindre end et år siden ville jeg bestille en flybillet til New York og ledte efter gode tilbud på internettet. Jeg kom ind på en hjemmeside, hvor jeg fandt et godt tilbud og gik i gang med bestillingen.

Ret hurtigt skulle jeg tage stilling til, om jeg var hr., frk. eller fru. Den var svær. Selvom jeg i mange år har været eneforsørger til tre børn og dertil på mange måder oplever mig selv som maskulin, kunne jeg nok ikke kvalificere mig til at kalde mig hr.

Hvad så med frk.? For mig er en frøken et barnløst stykke kvindfolk, der ikke har forlystet sig særlig meget i dobbeltsengen. Nej, den kategori tilhører jeg heller ikke. Mine tre børn har jeg selv født. I øvrigt kender jeg ikke nogen, der i dag eller i mange årtier har kaldt sig frk., så det var også udelukket.

Tilbage var fru. En fru er en kvinde, der er gift med en hr. Nu forholder det sig imidlertid sådan, at jeg aldrig har været gift. En fru kan jeg altså heller ikke kvalificere mig til at være.

Skidt, pyt, tænkte jeg. Jeg springer den del over. Jeg udfyldte resten, herunder kontooplysninger. Men nej, den gik ikke. Bestillingen kunne ikke accepteres, før jeg havde taget stilling til, om jeg var en hr., en frk. eller en fru.

På dette tidspunkt røg jeg næsten ind i en eksistentiel krise: Jeg kunne ikke finde ud af, hvem jeg var. Så begyndte jeg at spekulere over nytten af oplysningen. Den var svær at finde.

DET HAVDE INTET med min betalingsevne at gøre, i og med at billetten skulle betales samtidig med bestillingen. Det havde heller ikke noget at gøre med den service, som flyselskabet ville yde mig. Jeg har endnu ikke oplevet fly, hvor sæderne er indrettet forskelligt og fordelt på hr., frk. og fru. Og heller ikke fly, hvor toiletterne er opdelt i toiletter for hr., frk. og fru.

Så hvad var begrundelserne? Der er ingen tidssvarende begrundelser. Inddelingen af flypassagerer i disse tre kategorier har sin rod i ældgamle traditioner, samfundsforhold og kønsroller. Der var engang, hvor det var ganske afgørende at vide, om en kvinde var frk. eller fru. I 1890'ernes offentlige debat om, hvorvidt kvinder skulle have valgret og være valgbare, var det et vigtigt argument, at gifte kvinder i hvert fald ikke skulle. De ville nemlig bare stemme som deres mænd. For at skaffe opbakning til kvinders valgret og valgbarhed foreslog fortalere, at antallet af pladser i de kommunale råd skulle udvides således, at der ikke var mænd, der ville blive fortrængt fra deres plads af en kvinde. Kampen om pladser foregik også i 1930'ernes kriseår, men nu på arbejdsmarkedet, hvor det blev en udbredt praksis at afskedige gifte kvinder. I det øjeblik en frk. blev gift og blev til en fru, kunne hun med fagbevægelsens velsignelse afskediges, således at hun ikke optog en plads på arbejdsmarkedet for mænd.

Inddelingen af kvinder i frk. og fru har en lang historie bag sig og er i dag totalt forældet. Men tænkningen lever så stærkt, at flyselskaber kan bruge en hjemmeside, der tvangsinddeler deres kvindelige kunder på denne måde.

Sjovt nok sker den tilsvarende tvangsinddeling af mandlige kunder ikke. Når det drejer sig om mænd, findes der i sproget ikke to titler, der signalerer, om de er gift eller ej.

I bestillingen på hjemmesiden var der heller ikke denne skelnen. Mænd ville sikkert også undre sig og protestere, hvis det var nødvendigt for at købe en flybillet at fortælle, om de var gift eller ej. For kvinder, derimod, virker tvangsinddelingen stadig, men på næsten usynlig vis. Den matcher gamle traditioner, og jeg formoder, at leverandøren af hjemmesiden ikke har gjort sig de store tanker om oplysningens relevans.

JEG VIL GERNE BRINGE de samme overvejelser i spil i forhold til det danske cprsystem og de danske pas. Hvorfor har vi dog denne tvangsinddeling i to køn, hvor mænd skal have ulige cprnumre og kvinder lige numre? Hvorfor skulle det dog være relevant i en paskontrol at definere køn? Der er jo et foto i passet. Vi er alle borgere i samfundet, uanset hvordan vores krop ser ud, og hvilken kønsidentitet vi har.

Mange lande har slet ikke et cprsystem. I Danmark blev cprsystemet etableret i 1968, blandt andet som en nødvendig forudsætning for indførelsen af et centralt kildeskattesystem. Der blev lagt mange kræfter i at konstruere personnumre, som gav en sikker identifikation af en person.

I et notat fra 1966 gennemgås en række vanskeligheder i nummerkonstruktionen og den løsning, man fandt frem til, hvor fødselsdag, måned og år indgik som de første seks tal, og dernæst principperne for de næste fire.

Den grundlæggende inddeling i køn argumenteres der ikke for i notatet. Den blev åbenbart på dette tidspunkt taget for givet. Der er imidlertid ingen naturnødvendighed i, at vi i Danmark har et cprsystem, hvor den mest fundamentale kategori er køn. Vi kunne vælge at gøre det anderledes.

Her vil der nok være mange, der vil protestere. Jeg kan levende forestille mig, at folkekirkens højrefløj, Dansk Folkeparti, Det Ethiske Råd og mange andre vil komme op på dupperne og indvende, at naturen nu engang har skabt os som enten mænd eller kvinder.

Hertil vil jeg sige, at det kun er tilfældet, hvis man lukker øjnene for historien, kulturelle variationer, og hvad der sker i andre lande.

I USA tildeles personer et nummer uden oplysninger om fødselsdato og køn. I Indien har der i mange år været en protestbevægelse mod inddelingen i to køn. Baggrunden er den, at der i Indien lever cirka en million hijraer, det vil sige mænd, der enten fysisk har skiftet køn eller lever som kvinder - også kaldet eunukker.

For denne meget store gruppe var det KRONIKKEN I MORGEN: " Mens vi venter på kirkeministeren" af Henning Nørhøj og Kaj Bollmann et alvorligt problem at blive registreret som vælgere, fordi det krævede, at man skulle kategorisere sig som enten mand eller kvinde.

Debatten har raset og førte faktisk til, at den indiske valgkommission i 2009 ændrede vælgeridentifikationskortet, så man kunne vælge mellem at kategorisere sig som mand eller kvinde eller andet. I Indien er man altså gået et skridt videre, og mange har her betragtet det som et fremskridt for demokratiet, at alle borgere får en værdig plads som vælgere.

Jeg synes, at vi i Danmark kunne tage nogle større skridt. I dag er en stemme vel en stemme uanset krop og kønsidentitet. Traditionernes og systemernes kønstvang er imidlertid enormt stor.

Når det drejer sig om bestilling af en flybillet, er det muligt at undslippe. Det var, hvad jeg gjorde. Jeg valgte nemlig en anden hjemmeside, hvor jeg ikke skulle definere mig som en hr., en frk. eller en fru. Men som borgere i det danske samfund kan vi ikke nægte at være registreret i et køns kategoriserende cprsystem.

Lad os slippe af med det! Gitte Haslebo er direktør i Haslebo & Partnere, konsulent og cand. psych.

Hvorfor skulle det dog være relevant i en paskontrol at definere køn? Der er jo et foto i passet. Vi er alle borgere i samfundet, uanset hvordan vores krop ser ud, og hvilken kønsidentitet vi har.

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet

Du må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med udgiverne, som har ophavsretten til materialet. Det er ikke tilladt lokalt at lagre materiale. Alt materiale skal tilgås via Infomedias systemer. En overtrædelse af nævnte er brud på ophavsretten og vil blive rapporteret til udgiverne, som har ophavsretten. Infomedia forbeholder sig ret til at kræve compensation for misbrug, der strider mod jeres aftales bestemmelser eller gældende dansk lovgivning.

Videreformidling

Du må ikke foretage videreformidling, kopiering eller udskrivning af materialet. Al tilgang til materialet skal ske i Infomedias systemer. Du har som kunde mulighed for i begrænset omfang at videreformidle overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed, men ikke eksternt. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt direkte med udgiverne, som har ophavsretten til materialet.